

In de ban van het spel

Een gokverslaafde verliest meer dan alleen geld. Hij verliest alles: vrouw, vrienden, woning, werk.

Al dat leed brengt veel op.

Gokindustrie en overheid verdienen er goed aan. Er is nood aan een coherent preventiebeleid, strenge controles en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek.

Marie heeft haar koffers gepakt. Ze zag het niet meer zitten om bij haar echtgenoot te blijven. De ijskast is al maanden leeg. Ze heeft geen eten voor haar twee kinderen. Haar man werkt in de horeca, maar komt nog amper thuis. Hij durft haar niet onder de ogen te komen sinds ze erachter kwam dat hij al hun geld heeft verspeeld en bij familieleden, vrienden en kredietinstellingen torenhoge schulden heeft gemaakt. Marie heeft nu een baan en is van plan een ander leven te beginnen.

“In een gokcarrière van tien jaar kunnen mensen die op bingo’s spelen makkelijk tussen de 100.000 en 150.000 euro vergokken,” zegt psychiater dr. Pieter Roosen, een deskundige op het vlak van gokverslaving. Hij is verbonden aan het Antwerpse Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg VAGGA - Matt Talbot dat in gokverslaving is gespecialiseerd. “Problematische gokkers komen vroeg of laat in de problemen.” De gokroes neemt niet zelden abnormale proporties aan. “Wie gokverslaafd is, heeft geen aandacht meer voor wat er buiten het spel gebeurt. Typisch voor gokverslaafde mensen is ‘chasing’: de drang om het verlies van de vorige dag het koste wat het kost te willen goedmaken. Na verloop van tijd stapelen de verliezen zich zo op dat ze die irrationale gedachte moeten laten varen. Op dat moment blijft alleen nog de kick van het spel over.”

Gemis compenseren

Is gokverslaving te vergelijken met drugs- of eetverslaving? Pieter Roosen: “Absoluut. De drie basiskennmerken van gokverslaving komen bij elke vorm van verslaving voor: controleverlies, tolerantie en het opduiken van ontwenningverschijnselen. Als mensen volledig aan het spel zijn overgeleverd en hun speelgedrag

niet in de hand hebben, is dat een duidelijk symptoom van controleverlies. Ze zijn afhankelijk van een gedragspatroon. Ze zijn verslaafd aan een menselijke activiteit - in dit geval spelen -, zoals men verslaafd kan zijn aan werken, internetten en eten. Vaak probeert de verslaafde hiermee een gemis te compenseren. De verslaving is een *ersatz*. Veel gokverslaafde mensen hebben aan het begin van hun gokcarrière met een minimale inzet een groot bedrag

criminele feiten. Ze schrijven ongedekte cheques uit, lichten het eigen bedrijf op of stelen. Sommigen plegen zelfs roofmoorden. Als de gokverslaafde aankijkt tegen een schuldenberg wordt de situatie ronduit uitzichtloos. Zijn situatie is totaal uitzichtloos. Wie stopt met roken of drinken, kan een nieuw leven opbouwen. Met de gokverslaafde liggen de kaarten anders. Hij kijkt aan tegen een hoge schuldenberg, waardoor hij vaak nog jaren met de gevol-

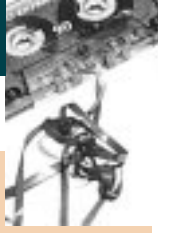
België weet niets van zijn gokverslaafden

gewonnen. Ze beelden zich dan in dat zij dé manier hebben ontdekt om snel rijk te worden. Jonge mensen die erg materialistisch werden opgevoed, maar het op eigen houtje niet kunnen waarmaken, dromen er soms van om op deze manier snel schatrijk te worden. Hebzucht is in dit verhaal een belangrijke factor. Om dezelfde kick te krijgen, spelen gokkers alsmäär langer en voor meer geld. Ze worden tolerant en er treden gewenningsverschijnselen op. Het fenomeen is vergelijkbaar met alcoholverslaafden die steeds meer alcohol nodig hebben om dezelfde roes te ervaren. Stoppers krijgen ontwenningverschijnselen. Ze zijn onrustig, hebben last van slapeloosheid, worden depressief. ‘s Nachts dromen ze van gokken. Zolang gokverslaafde mensen niet hebben beslist definitief met gokken te stoppen, moeten ze spelen. Omdat ze meer en meer geld erdoor jagen, komen ze in geldnood. Alle middelen zijn dan soms goed om aan geld te geraken. Een aantal gokverslaafden pleegt

gen van zijn verslaving wordt geconfronteerd. Sommige ex-gokkers doen er hun hele leven over om de schulden af te betalen en moeten de rest van hun leven rondkomen met een beperkt maandbudget.”

Vooral mannen

Gokken is vandaag een mannenzaak. Amper 10% van de gokkers is een vrouw. Dit fenomeen zou evenwel niet genetisch zijn bepaald, maar samenhangen met sociale factoren. Het is nog steeds ongewoon een vrouw alleen een café te zien binnengaan om er te spelen op een bingokast. Helaas zal door de verhoogde zelfstandigheid en de materiële onafhankelijkheid van de vrouw, het aantal speelzieke vrouwen in de toekomst alleen toenemen. Onderzoek bij gokverslaafde vrouwen wijst wel op een verschillend profiel. “Terwijl mannen in het spel eerder ‘action’ en ‘thrill’ zoeken, zijn vrouwen voornamelijk ‘eenzame’ speelsters die geen sociale contacten zoeken in hun spelomgeving,” aldus

Pieter Roosen. "Veel gokverslaafde vrouwen gaan gebukt onder gevoelens van verlatenheid, geringe zelfwaarde en eenzaamheid. Het kansspel helpt hen zorgen te verdringen. Veel meer dan bij mannen is

wassen leeftijd een gat in de hand te hebben, of omgekeerd, erg gierig te worden. Ook hoge financiële verwachtingen spelen mee. Persoonlijk succes wordt in vele milieus gereduceerd tot louter materiële

Mannen zoeken in het gokken 'action' en 'thrill'. Vrouwen ontvluchten pijnlijke herinneringen aan de opvoeding en problematische partnerrelaties

het gokspel bij vrouwen een vlucht voor pijnlijke herinneringen aan de opvoeding en voor problematische partnerrelaties. Vrouwen raken ook aan andere gokspelen verslaafd dan mannen. Ze hebben een voorkeur voor kaartspelen en spelautomaten."

Gebrek aan liefde

Er zijn factoren die het risico op gokverslaving vergroten. Pieter Roosen: "Heel wat gokkers zijn al vroeg, voor de leeftijd van vijftien, hun moeder of vader verloren door scheiding of overlijden. De attitude van de ouders speelt ook mee. Gokkers hebben vaak afwezige, strenge of inconse-

dingen: veel geld bezitten. Een andere factor is faalangst, gecombineerd met de drang naar perfectionisme. Wie het té goed wil doen, ziet soms van elk initiatief af omdat hij denkt dat zijn plannen toch niet verwezenlijkbaar zijn. Mensen vluchten dan in de schijnwereld van het spel. Die faalangst kan aan de basis liggen van zelfmoordgedachten bij sommige gokkers."

Gokverslaving behandelen

Bij de behandeling van gokverslaving is Roosen een autoriteit in Vlaanderen. Het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg VAGGA - Matt Talbot waar hij werkzaam is, beschikt over een grote expertise. In Matt

"Als een lid van Anonieme Gokkers de bijeenkomst twee weken heeft gemist, wordt verondersteld dat hij is hervallen."

quente ouders. Het gebrek aan liefde en genegenheid heeft een invloed op de structurele opbouw van de persoonlijkheid van een kind. Ook het gedrag van de ouders kan bij kinderen gokverslaving in de hand werken. Als ouders geldverkwisters zijn, loopt het kind risico op vol-

Talbot zijn twee zelfhulpgroepen actief. De Anonieme Gokkers vergaderen wekelijks onder de discrete begeleiding van een maatschappelijk werker of een psycholoog die probeert de zaak in goede banen te leiden. De groep functioneert vrij autonoom. Er worden klare afspraken gemaakt.

Jef (schuilnaam) was verslaafd aan bingokastjes:

"Ik ben er in 1989 mee begonnen, toen ik 21 was. De scheiding van mijn ouders heeft er veel mee te maken. In die periode ben ik bij een kameraad gaan wonen. Ik trok toen stempelgeld. Op café zag ik andere mensen spelen. Ik wilde het ook eens proberen. Het lukte van de eerste keer. Ik had 1.250 euro gewonnen! Ik dacht dat ik op die manier elke maand wat kon bijverdienen. Maar helaas, daarna win je niet méér, maar minder. Je verspeelt je winst. De vijfde van elke maand kreeg ik mijn stempelgeld, de zesde was alles erdoor. Gelukkig had ik toen vrienden waar ik af en toe een boterhammetje kreeg. Ik heb nooit gestolen als ik geen centen had. Ik ging bijklussen om wat meer geld te hebben. Maar al de centen die ik in handen kreeg, stopte ik weer in de bingokastjes."

"Als ik aan het spelen was, had ik alleen nog oog voor de vijf bolletjes die ik naast elkaar moest zien te krijgen. Terwijl ik speelde, had ik geen trek in eten. Ik dronk amper één kop koffie. Ik hoorde het niet meer als er iemand iets tegen me zei. Ik speelde voor de kick van het spelen. Als het tegenzat, werd ik boos op mezelf."

"De flikkerlichtjes van het bingokastje oefenden een onweerstaanbare aantrekkingskracht op me uit. Ik ging het café niet uit voor mijn centen op waren. Ik slaagde er niet in de gevolgen van mijn eigen goklust in te schatten."

"Vlak voor ik trouwde, heb ik mijn vrouw opgebiecht dat ik voor 25.000 euro schulden had. Ze wist toen niet dat ik dat aan mijn goklust te danken had. Dat heeft ze aan den lijve ontdekt toen ze samen met mij op café zat en ik agressief werd toen ze weigerde me wat centen toe te stoppen. Ik heb haar vervolgens ontelbare keren beloofd dat ik zou stoppen. Uiteindelijk hebben ze me voor mijn schulden de gevangenis ingedraaid. Daar heeft de sociale dienst me de weg naar Matt Talbot gewezen. Had ik eerder van het bestaan van het centrum afgeweten, dan was ik er veel eerder naartoe gegaan. Ik heb vandaag al heel wat van mijn schulden terugbetaald. Nog tien jaar en ik ben van mijn schuldenberg af."

"Ik ben nu al drie jaar gokvrij. Je slaagt hier alleen in als je echt gemotiveerd bent. Iedere avond ben ik blij dat

ik weeral een dag niet gegokt heb. Volledig gedaan, is het nooit. Je bent er nooit helemaal vanaf. Eén keer per maand ga ik nog altijd naar de groep bij Matt Talbot. Dit bouw ik nooit helemaal af. Het doet deugd in de groep te vernemen hoe andere mensen het aanpakken. Elk woord in het groeps gesprek neem je mee naar huis." "We pleiten ervoor dat de overheid de bingo's zou verbieden. Als ik met mijn vrouw op café ga, zie ik regelmatig hoe jonge kinderen van hun ouders geld krijgen om op die kastjes te spelen. Die ouders beseffen niet hoe gevaarlijk dat is! Ook heel wat jongeren zijn aan bingo's verslaafd."

"Kennelijk wordt een deel van de reglementering die de overheid heeft bedacht, maar mondjesmaat uitgevoerd. Zo zou je per dag maar een beperkt bedrag (gemiddeld uurverlies 12,50 euro) op die kastjes mogen verliezen. Maar de verliezen lopen veel hoger op. Er wordt blijkbaar veel te weinig gecontroleerd. Hetzelfde met het uitschrijven in de casino's en speelhallen. Ex-gokkers schrijven zichzelf uit - maar als ze een zwak moment hebben en aan de deur van een speelhuis staan, worden ze er gewoon binnengelaten. Het is de hoogste tijd dat de overheid meer controleert."

(MT)

Het is de bedoeling dat de leden elke dag opnieuw niet spelen. Niemand zweert er de plechtige belofte 'nooit meer te spelen'. Pieter Roosen: "Voor een gokverslaafde is zoiets gewoon zelfoverschatting. Een 24-uursprogramma maakt de situatie voor de groepsleden overzichtelijk. De groepsleden maken ook afspraken van gedragsthera-

hiervan op voorhand op de hoogte te brengen, of laat zich door iemand anders verontschuldigen. Iedereen heeft het telefoonnummer van iedereen. Als iemand van de groep het in de loop van de week niet ziet zitten, kan hij altijd de hulp inroepen van een medelid. Als een lid zonder geldige reden één of twee weken de bijeenkomst heeft gemist, wordt er verondersteld dat hij is hervallen. Tijdens de wekelijkse bijeenkomst vertelt elk lid hoe zijn week is geweest. De anderen reageren hierop. De afspraak is dat aan de groep niets mag worden verzwegen. Wie gespeeld heeft, moet het durven zeggen. Soms gebeurt het dat iemand iets verzwijgt. Dan gaat het er hard aan toe."

"De groep vindt het erg als iemand is hervallen, maar onwaarheden verkopen, vinden we totaal onaanvaardbaar," zegt Hans (schuilnaam) die al sinds de oprichting deel uitmaakt van de zelfhulpgroep. "Leugentjes komen uit. De groepsgeest is hier bovendien zo sterk dat je geweten begint te knagen. Op een dag vertel je de waarheid toch! Het is vooral het liegen en bedriegen dat gokverslaafde mensen moeten afleren."

Eenmaal gokker altijd gokker

Stoppers die last hebben van ontwenningsverschijnselen zijn meer gebaat bij een individuele behandeling. Individuele gesprekken op de raadpleging psychiatrie zijn aangewezen als de stopper last heeft van angst, stress, innerlijke onrust, slapeloosheid, depressie, of als er sprake is van onderliggende persoonlijkheidsstoornissen. In Matt Talbot is er niet alleen aandacht voor de stopper, maar ook voor zijn partner. Pieter Roosen: "Omdat we tijdens de therapie regelmatig de echtelijke spanningen zien toenemen, hebben we even-

Steven (schuilnaam) was verslaafd aan 'banken' (een illegaal kaartspel):

"Sommige van mijn vrienden gingen in het grootste geheim 'banken' in een zaaltje achterin een café. In het begin ging ik één keer banken per week. Er is veel geld mee gemoeid. Maar vooral de gezellige, warme, vriendschappelijke sfeer van het nachtleven maakte het zo aantrekkelijk. Al gauw ging ik vier, vijf keer per week banken, op verschillende plaatsen. In de streek van Ranst, Lier, Berlaar, Heist-op-den-Berg was er altijd wel een café waar je terecht kon.

"In het begin stelde ik me geen vragen. Ik zette kleine bedragen in. Ik won en ik verloor. Als je wint, stop je niet. Als je verliest, wil je teruggaan om weer te winnen. Het is een straatje zonder eind."

"Ik raakte alles kwijt: mijn vrouw, mijn gezin, mijn huis. Maar spijt komt na de daad. Toen ik geld begon te verliezen, verborg ik dat voor mijn echtgenote. Ik kreeg problemen met mijn vrouw. Ze kon het niet aanvaarden dat ik zoveel schulden had gemaakt. We zijn uit elkaar gegaan. Ik heb alle schulden op mij genomen. Zelfs dan bleef ik verder spelen. Uiteindelijk is het mijn dochter die me voor de keuze heeft gezet: ofwel kapte ik ermee, ofwel zou ze niet meer bij me langskomen. Sinds november 2002 ben ik clean en heb ik met mijn volledige vriendenkring gebroken. Ik ben verhuisd, heb weer een vriendin, ben een nieuw leven begonnen. Voor mij is dat de enige manier om 'clean' te blijven."

"Sommige gokkers hebben op het werk collega's die ook verslaafd zijn. Die hebben het een pak moeilijker om ervan af te blijven. Ik heb er geen zin meer in. Ik kan zelfs niet meer herbeginnen. Ik sta nog 50.000 euro in het krijt. Die moet ik de komende vijf jaar afbetalen. Mijn loon komt op een rekening bij een advocaat die mij elke maand leefgeld betaalt. Ik heb een schuldenregeling gekregen, maar verder sta ik op de zwarte lijst. Bij de bank krijg ik geen lening meer."

Jef: "Nog tien jaar en ik ben van mijn schulden af."

peutische aard. Ze spreken bijvoorbeeld af om uit 'favoriete' cafés te blijven, om kredietkaarten af te schaffen en het loon te laten storten op de rekening van de partner. Wie niet aanwezig kan zijn op de wekelijkse bijeenkomst, tracht de groep

eens een zelfhulpgroep voor partners opgericht die wordt begeleid door een psychologe. De invloed van de partner blijkt voor de stopper van essentieel belang. Daarom vergadert ook deze zelfhulpgroep wekelijks. In de groep proberen

we de partner uit haar martelaarsrol te halen en haar wantrouwen weg te nemen." Eenmaal een gokker, altijd een gokker. Een aantal ex-gokkers blijft daarom het centrum als een terugvalbasis beschouwen en komt af en toe naar de wekelijkse bijeen-

komsten. *Jeroen* (schuilnaam): "Het is niet omdat je vijf maanden lang geen bingo meer hebt aangeraakt, dat je ervan af bent. Gokverslaafd ben je voor je leven."

Belgische situatie onduidelijk

Hoeveel gokverslaafden er in ons land zijn, weten we zelfs bij benadering niet. "Er circuleren cijfers op basis van buitenlands onderzoek," zegt *Marc Callu*, deskundige in kansspelen bij de Kansspelcommissie. De Kansspelcommissie is vanaf 2000 aan de slag. Het is een onafhankelijke overheidsinstelling die controles uitvoert en onder meer vergunningen verleent voor de uitbating van casino's en speelautomatenhallen. "Sommigen hebben het over 100.000 probleemspelers en 20.000 gokverslaafden, anderen houden het op 40.000 probleemgokkers. Maar deze cijfers zijn afgeleid van buitenlandse percentages. Wetenschappelijk bekeken is zo iets onzin. Spelen is cultuurgebonden. Het enige wat we met zekerheid weten, is dat er totnogtoe 421 mensen omwille van hun gokverslaving in ziekenhuisafdelingen zijn opgenomen geweest. Wat we ook zeker weten, is dat er de laatste zes maanden zomaar eventjes vier assisenzaken zijn geweest van gokverslaafden die om aan geld te komen roofmoorden hebben gepleegd. Bovendien zijn er nu al 850 gokverslaafden die zichzelf uit de speelhallen en casino's hebben uitgeschreven. Dat cijfer is veel hoger dan ik had verwacht en het aantal uitschrijvingen blijft groeien. Het is het topje van de ijsberg."

Sinds 2002 hebben gokverslaafden de mogelijkheid om zichzelf te beschermen door zichzelf de toegang tot casino's en speelhallen te ontzeggen. Hiertoe kunnen ze een formulier invullen en naar de Kansspelcommissie opsturen. Die geeft hun naam aan alle speelhallen en casino's door. Als gokverslaafde mensen zich daar aanbieden, wordt hen de toegang geweigerd. Volgens sommige Anonieme Gokkers komt het echter regelmatig voor dat mensen die zichzelf hebben uitgeschreven toch in speelhallen worden toegelaten. Pieter Roosen kent het probleem en dringt aan op meer controles.

Geen toelating voor onderzoek

"Gokverslaving is in ons land wel degelijk een probleem," weet *Marc Callu*. "Het probleem is zo ernstig dat we het moeten onderzoeken. Wat is het profiel van de Belgische speler? Lopen, zoals in het buitenland, vooral sociaal lagere klassen risico? Wat is het meest verslavende kansspel?"

Voor de Kansspelcommissie is deze informatie essentieel om te achterhalen of onze regelgeving moet worden bijgestuurd, of er moet worden gesleuteld aan onze preventiecampagnes. Sinds 2001 vraagt de Kansspelcommissie aan de overheid de toelating om een wetenschappelijke studie op te zetten, maar die toelating komt er niet. Hier spelen duidelijk grote belangen. Kansspelen zijn een serieuze melkkoe voor de steden, regio's en de staat. Vooral de regio's varen er wel bij. Het is van het grootste belang dat zo'n wetenschappelijk onderzoek door onafhankelijke onderzoekers gebeurt. Als de Nationale Loterij zelf onderzoek uitvoert en hiermee bewijst dat haar eigen producten goed zijn en andere producten slecht, dan heb ik hier vragen bij. De Nationale Loterij probeert voortdurend haar monopoliepositie te verstevigen. Terwijl ze zich als de grote mecenas van goede doelen profileert en oproept iets te doen aan de gokverslaving, lanceert ze alsmaar nieuwe krasspelen en voert ze daar vrij agressief reclame rond."

"De mens zal altijd spelen. Maar er is controle nodig. Met onze Kansspelcommissie willen we die controle verzekeren. Reglementen moeten de burger zoveel mogelijk beschermen. Dit betekent dat we illegale gokpraktijken hard moeten aanpakken. Wij doen jaarlijks meer dan driehonderd controles. Alleen geven de parketten aan de kansspelen geen prioriteit. We dringen er ook op aan dat onze bevoegdheden maximaal zouden worden uitgebreid, tot weddenschappen en e-gaming (kansspelen op het internet) toe."

tekst | **Marleen Teugels**

Matt Talbot verdwijnt

Het Centrum Matt Talbot in Borgerhout fuseert in de loop van dit jaar met het Centrum Alttox waar één zorgenheid wordt gecreëerd rond ambulante verslavingszorg voor personen met alcohol-, gok- en drugsproblemen. Het is de bedoeling dat hier een aparte cel komt voor gokverslaving. De benaming 'Matt Talbot', een begrip in de hulpverlening voor gokverslaafde mensen verdwijnt, maar blijft voortleven in de Stichting Matt Talbot Consulting. Die stelt zich tot doel de continuïteit van de zelfhulpgroepen te garanderen, de preventie van gokverslaving te stimuleren en het verrichten van wetenschappelijk onderzoek.

Voor alle vragen over problematisch gokken: 0800 30 403